

שנה יח'

ויזרע יצחק

פרשת "כי תשא-פרה"

הפטרה: "ויהי דבר"

יח' אדר תשפ"ו

יוצא לאור ע"י מדרשת

"ויזרע יצחק"

ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

זמני השבת

כניסה

יציאה

ר"ת

י"ב

17:05

18:18

18:59

ת"א

17:20

18:20

18:56

חיפה

17:10

18:19

18:57

הגידים לפרשת השבוע

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו" (שמות ל' יב)

מבאר ה"אלשיך" הקדוש את הפסוק ואומר: "כי תשא את ראש בני ישראל", כאשר אתה בא למנות ראש ומנהיג לבני ישראל, ונתנו איש כפר נפשו, תמנה רק אחד כזה שמוכן למסור את עצמו ככופר נפש בעד כלל ישראל.

"כל העובר על הפקודים מבין עשרים שנה" (שמות ל' יג)

מבאר ה"אור החיים" הקדוש שכאן הודיע הכתוב את הסוד מדוע לא מחייבת התורה את האדם אלא עד שיגיע לגיל עשרים (שבת פט:), וטוען שבגיל זה מגיעה נפשו של האדם לשלמות ומסוגלת להשיג את המושכל מהדרגות הרוחניות הא-להיות, כי דרגות אלו הן מקור הנפש הישראלית, וזה סוד הכתוב: "אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך" (תהלים ב' ז), ולכן לפני גיל עשרים אי אפשר להעניש את האדם, כיון שעדיין "לא שלמה דעתו בהכרת המושכל ובהשכלת הידיעה ובתגבורת המספיק להערכת מלחמה, לשבור כח המסית ולנצח התאוות הטבעיות, ולהשכיל ברצון הנפש, ולהבחין את אשר ידבר בלבו" כלשון ה"אור החיים" הקדוש, ובהגיע האדם לגיל עשרים, הוא כבר שלם בדעתו להחזיק ולהתגבר בשכלו ולהבחין ולבחור בדרך החיים, ואם לא עשה זאת, מגיע לו עונש.

"שִׁבּוֹן מִשְׁוֹזֹת קִדְשִׁי יִהְיֶה זֶה לִי לְדִוְרוֹתֵיכֶם" (שמות ל' לא)

שואל הרמב"ן מדוע אומר הכתוב: "שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם", הלוא ראוי היה שיאמר הכתוב: "שמן משחת קדש יהיה זה לאהרן ולבניו לדורותם", כפי שאמר בבגדים: "ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריו" (שמות כ"ט:)? מתרץ הרמב"ן שהכתוב מצוה את משה שבשמן הזה הוא ימשח כעת את אהרן ואת בניו, ואחר כך אומר הכתוב: "שמן משחת קדש יהיה זה לי", הכוונה שמותר השמן יהיה למשוח בו את משיח קדשי אשר אבחר בו, "לדורותיכם", ולא יינתן מהשמן הזה "על זר" דהיינו שאיננו "לי", כלומר בשמן הזה ימשחו לאורך הדורות את המלכים ואת הכהנים הגדולים, כי שניהם מוגדרים "משיחי ה'". וכוונת כתוב: "מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו" (תהלים פט"א), היא שמשחתי אותו בשמן שהוא משחת קדש לי.

"שִׁבּוֹן מִשְׁוֹזֹת קִדְשִׁי יִהְיֶה זֶה לִי לְדִוְרוֹתֵיכֶם" (שמות ל' לא)

מוסיף רבינו בחיי על פירוש זה של הרמב"ן ואומר שכדי שנבין נכון כוונה זו, מוסיף הכתוב ואומר "ואשר יתן ממנו על זר ונכרת" כאשר "זר" מוגדר כל מי שאינו מזרע אהרן הכהן, ואם כן מלכי ישראל שלא היו כהנים איך נמשחו בשמן המשחה? לפיכך אמר הכתוב "יהיה זה לי" להכניס בכלל הכהנים גם את המלכים כי שניהם "משיחי ה'" וזה מה שכתוב בהמלכת דוד: "קום משחהו כי זה הוא" (שמואל א טז), ומה שאמר הכתוב: "על בשר אדם לא יסך" הכוונה במילה "אדם" היא להדיוט ולא למלך.

"אך את שִׁבּוֹתֵי תִשְׁמְרוּ" (שמות לא"ג)

אומר ה"ספורנו" שכוונת הכתוב לומר שאף על פי שצוית אתכם על מלאכת המשכן, בכל אופן "את שבתותי תשמורו", ואל תדחו את השבתות מפני מלאכת המשכן, "כי אות היא ביני וביניכם", ואם בחילול השבת תקלקלו את האות הזו, הרי שאין שום ממשעות לכך שתעשו את המשכן לשכני בתוכם, כי לא אשכון בתוכם.

נר ה' נשמת אדם העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ו

מרדכי נאור בן צביה ז"ל נלב"ע טז' ניסן תשפ"ה

עמרם בן שבת בר איזיה ז"ל נלב"ע יט אדר

מימון בן חמו בר מרצדס ז"ל נלב"ע כד' אדר

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט אדר

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל

נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

נלב"ע י"ג אדר ב' תשל"ג

תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע י"ג אדר ב' תשס"ה

"ראה קראתי בשם בצלאל" (שמות לא ב)

לפי ה"כלי יקר" אומר הקב"ה למשה "ראה" ברוח הקודש שעליך שבצלאל ראוי והגון למלאכה זו, ומה שאמר "בשם" הכוונה היא ללמד שגם שמו, "בצלאל", מוכיח עליו שהוא ראוי לכך כי הוא היה "בצל א-ל", זו הסיבה שלפי המדרש משה אמר בגמר מלאכת המשכן את הפסוק: "יושב בסתר עליון בצל ש-די יתלונן" (תהלים צא א) כי עושי המלאכה, בניהולו של בצלאל, היו "בצל א-ל", וניתן לדייק זאת גם ממה שמסיים הפסוק ואומר: "ככל אשר צויתך יעשו" שלא אמר הכתוב: "שיעשו ככל אשר אתה תצוה להם" אלא אמר: "יעשו ככל אשר אנכי מצוה אותך" שוודאי עשו זאת רק משום שהיו בצל א-ל.

"ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את עֲבֹתַי תַּעֲבֹדוּ" (שמות לא יג)

"ואתה דבר - לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח... אך את שבתותי תשמרו - למה נאמר? לפי שהוא אומר לא תעשה כל מלאכה אין לי אלא דברים שהם משום מלאכה, דברים שהם משום שבות מנין? תלמוד לומר 'את שבתותי תשמרו' להביא דברים שהם משום שבות" (מדרש)

שואל רבי העשיל ב"חננוכת התורה" מדוע דווקא את המצווה זו צריך משה לומר בעצמו? ושאלה נוספת, כיצד לומד המדרש מהכתוב "את שבתותי תשמרו" שהכוונה היא לאסור שבות? ומתוך שידוע שהקב"ה ברא את העולם במאמר פיו כמאמר הכתוב: "בדבר ה' שמים נעשו" (תהלים לג ו) לפי זה, מה ששבת הקב"ה ביום השביעי היה שבתה מאמירה. כעת אפשר להבין את המדרש שמדייק מהכתוב "את שבתותי תשמרו" דהיינו שבת שלי, כמו שאני שמרתי את השבת מאמירה, כך אתם תשמרו את השבת גם מאמירה. מכאן למדו במדרש את איסור האמירה לגוי שיעשה מלאכה בשבת. לפי זה ניתן להבין גם את המדרש של תחילת הפסוק שאומר: "ואתה דבר אל בני ישראל" לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח. שרק משה, שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו, היה יכול לומר "את שבתותי" ויהיה נשמע גם כן איסור שבות כאמור. אבל אדם אחר אינו יכול לומר "את שבתותי" שהרי תהיה המשמעות על השבת של אותו אדם המדבר, ומכך יהיה נשמע איסור שבות. לכן הוכרח משה לומר זאת בעצמו כדי שנשמע מכך את איסור שבות.

"ויזכר משה את פני ה'" (שמות לב יא)

"תניא רבי אליעזר הגדול אומר: מלמד שעמד משה בתפלה לפני הקב"ה עד שאחזתו 'אחילו' מאי אחילו? אמר רבי אלעזר: אש של עצמות. מאי אש של עצמות? אמר אביי אשתא דגרמי" (ברכות לב).

מבאר ה"משך חכמה", שמשא האריך בתפלתו על דבר העגל, עד שהרגיש כי מעצמותיו גם כן נמצא הפגם הזה. על פי המובא בגמרא ש"אב נותן בבן עצמות" (נדה לא), ולפי הגמרא, הנכד של משה, יונתן, היה כהן לפסל של מיכה, (ב"ב קט). לכן היה למשה פתחון פה להתפלל נגד דבר ה' שאמר "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול" (שמות לב י), כי מה זה יועיל הרי גם בכניו ימצא הפגם הזה של עבודה זרה.

"ויעבור ה' על פניו ויקרא" (שמות לד ו)

"מלמד שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפלה, אמר לו כל זמן שישראל חוטאין יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם" (ר"ה יז):

רבינו החיד"א מביא ב"חומת אנך" את פירוש "ארץ החיים" על הפסוק: "ולרשע אמר א-להים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך" (תהלים נ טז) שהקב"ה שואל את הרשע מה יועיל זה ש'תשא בריתי' דהיינו ברית שלש עשרה המידות של רחמים "עלי פיך" בזה שאתה אומר את שלוש עשרה המידות, הרי זה אינו מספיק ואינו מועיל אלא למי שעושים כסדר הזה דהיינו "מה הוא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא חנון אף אתה היה חנון". לעומת זאת, אומר רבינו, שמה שאמר הקב"ה "כל זמן שעושים כסדר הזה הם נענים 'ניתן לפרש זאת בשני פירושים, או שיאמרו את שלוש עשרה המידות באמירה בלבד והם יענו בזכות אמירת מידותיו של הקב"ה, או שאמירה בלבד אינה מספקת וצריך להידבק במידותיו ולהיות גם הם "רחום וחנון"...". המפרשים הביאו ראיה שהפירוש הנכון הוא שדי באמירת מידותיו של הקב"ה, שהרי המידה ראשונה בשלוש עשרה המידות היא "א-ל", ומידה זו אינה שייכת באדם שידבק בה, ומכאן מוכחש כוונת מה שאמרו "כל זמן שעושים כסדר הזה" הכוונה היא להתעטף בציצית ולומר ככוונה את שלוש עשרה המידות. ובזה מבואר הנוסח שתקנו חז"ל "א-ל הורתנו לומר מדות שלש עשרה זכור לנו היום ברית שלש עשרה", שהכוונה היא שממדת "א-ל" שהיא הראשונה משלוש עשרה המידות למדנו שבאמירה סגי, שהרי לא יתכן שהאדם יעשה א-להים, וזה מה שאנו אומרים "א-ל הורתנו לומר", כלומר מהמידה "א-ל" הורתנו שאת שלוש עשרה המידות צריך "לומר" ולא "לעשות" ואם כך "זכור לנו היום ברית שלש עשרה".

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורמונה בן חמו בת סימונה, פרלה ביטון בת שמחה, שולה לוי בת גורגיה, ספיר בת זהבה, עוז בן דבורה רחל, שמחה בת מרצדס, רות בת שמחה, עמית בת עליזה.

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטרי)

"דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-20:45

גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חננוכת בית" ו"ברית יצחק"

לימוד טעמי המקרא יום ד' 18:30-19:15

בכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492

לימוד סידור תפילה יום ד' 19:15-20:00